

III. TOLLFORGATÓ TEHETSÉGGUTATÓ VERSENY

SZÖVEGÉRTÉS

3. OSZTÁLY

Tanuló neve, osztálya: _____

Iskola neve, címe: _____

Felkészítő tanár neve: _____

Üregi nyúl

Jegyei: testhossza 34-45,5cm, farokhossza 4-8cm, magassága 7,5-9,5cm, tömege 1,3-2,2 kg.
A nyúlalakúak megkülönböztető jegyei:

	Üregi nyúl	Mezei nyúl	Havasi nyúl
Szőrszín:	sárgás barna	sárgás barna	szürkés barna, télen fehér
Fülhegy:	barna	fekete	fekete
A farok felső oldala:	fekete	fekete	fehér
Fülhossz (mm):	60-70	90-105	60-80
Hátsóláb hossz(mm):	75-95	130-155	125-170

A mezei nyúltól legkönnyebben kisebb mérete és lekerekített, jóval rövidebb füle alapján különíthető el, amely előrehajtvá nem éri el az orr hegyét. Az üregi nyúl feje gömbölyűbb.

Élőhelyei: rövid fűvű, száraz puszták, bokros legelők, homokos, meleg talajú területek, kedvező fekvésű fenyvesek szélén is. Rendszerint csak laza talajon telepszik meg, mivel a maga ásta üregekben lakik. Nagyfokú alkalmazkodóképességére utal, hogy még repülőtereken és nagyvárosi parkokban is előfordul. Ahol nem tud üreget ásni, ott farakások alatt, tárolóhelyek réseiben, vasúti berendezések rejtekében bújik meg, vagy másféle búvóhelyet keres magának. Hazánkban közönséges.

Életmódja: az üregi nyulak rendszerint szerteágazó, föld alatti járatokat ásnek maguknak, az itt lévő vakokban alszanak, és hozzák világra kölykeiket. Túlnyomórészt alkonyatkor és éjjel mozognak. Ha nem zavarják őket, néha nap közben is előbújnak. A meleg, száraz időt kedvelik, esőben viszont nem szívesen hagyják el üregüket. Az üregi nyúl társas, kolóniákban élő faj. Veszély esetén hátsó lábával dobol a földön. Így figyelmezteti fajtársait, azok pedig villámgyorsan eltűnnek az üregben. Ha dobolás közben hátsó lábukra egyenesednek, az a súlyos veszély jelzése. A kolónián belül nagycsaládokban élnek. Egy-egy hím általában több nőstényből álló háremet tart. Együtt védik meg területüket a szomszédos családokkal szemben. Nemcsak a családokon belül jellemző a szigorú hierarchikus rend, hanem a csoportok között is. A legerősebb hím illeti a legkedvezőbb hely, mellette telepszik meg a második csoport, és így tovább. Az alacsonyabb rangú családoknak be kell érniük a kevésbé megfelelő, szélső területekkel.

Bár az üregi nyúl elsősorban szaglás útján tájékozódik, a látásnak is fontos szerep jut: meneküléskor magasra dobja a farkát, úgy, hogy annak alsó része fehéren kiviláglik, társai tehát könnyen tudják követni. Cikcakk vonalban menekül, hogy megszabaduljon ellenségétől. Mivel látómezeje 360°-os (felágaskodva teljesen körbelát, csakúgy, mint a mezei nyúl), futás közben is szemmel tudja tartani üldözőjét.

Szaporodása: a nőstény évente 5-7-szer, egyszerre legfeljebb 7 kölyköt hoz a világra. A vemhességi idő nagyobb állománysűrűségnél 30 napnál is kevesebbre csökkenhet. Az utódok külön föld alatti üregben, a számukra kialakított fészekben nevelkednek, ahol éjszakánként csak egyszer, 5 percig kapnak szopni. Születésükkor csupaszok, szemük zárt, de három hét után már el is hagyják az üreget.

Még egy hét, és maguknak kell gondoskodniuk táplálékukról, hiszen anyjuk már a következő alommal foglalkozik. Az évente felnevelt fiatalok száma erősen függ a közösségi állapótától. Ha még kevesen és gyarapodófélben vannak, egy nőstény akár évi 30 utódot is sikeresen felnevelhet, míg nagy egyedsűrűség esetén jóval kevesebbet. Ha túlszaporodnak, járványok törnek ki, mint például a myxomatózis, ami az öreg nyulak többségének gyötrelmes pusztulását okozza. Az állomány helyenként meg is semmisülhet, és sokáig elhúzódhat, mire teljesen felépül. Például a walesi üregi nyúl-populáció is így omlott össze néhány évtizede, és az üregi nyulak száma még 20 évvel később sem közelítette meg a nagy járvány előtti állapotot.

Tápláléka: füvek, lágyszárú növények, fakéreg, gabona, gyökerek, zöldségek; a fiatal fák kérgét elsősorban télen rágja le. Nagy tömegben helyenként jelentős károkat okozhat.

Ellenségei: a kifejlett üregi nyúlnak kevés ellensége van, a beteg vagy fiatal állatokat azonban gyakran ejti zsákmányul róka, hermelin, görény vagy macska, de a héja és az uhu is elkapja őket; főként mégis a betegségek tizedelik. Ahol gyakori, némelyik, ragadozó egy időre csakis rá vadászik.

Egyéb: eredetileg az Ibériai-félszigetről származik. Már a római korban megkezdődött háziasítása, mert zsenge húsát igen nagyra értékelték. Minthogy elejtése nehéz volt- a lőpor Európában még sokáig nem ismerték – a nyulakat a kizárólag számukra berendezett nagy karámokban, az ún. leporáriákban tartották. A nyúltartással akkoriban sokat foglalkoztak. Ez folytatódott a középkorban is, ugyanis a szopós nyúl engedélyezett böjti eledelnek számított. A faj Közép-és Nyugat-Európában ily módon az ember segítségével terjedt el. A kolóniák először csak a „nyúlketrec”-ekre korlátozódtak, de az elszabadult példányok hamarosan vadon élő állományokat hoztak létre. Mai elterjedése tehát lényegében honosítás eredménye. Az utolsó két évszázadban ráadásul tengerentúli országokba is betelepítették, méghozzá olyan

sikerrel, hogy Ausztráliában valóságos irtóhadjáratot indítottak a jövevények ellen, mivel lelegelték a füvet a juhok elől.

1. feladat

Válaszolj a kérdésekre!

Melyik nyúlfaj fülei a leghosszabbak?.....

Melyik nyúlfaj változtatja a színét? Mit gondolsz miért?

.....

.....

Milyen szokatlan helyeken is találkozhatunk üregi nyúllal?

.....

.....

5	
---	--

2. feladat

Húzd alá a szövegben!

- Hol rejtőzik el olyan helyeken az üregi nyúl, ahol nem tud üreget ásni?
- Hogyan figyelmezteti társait a veszélyre?
- Hogyan menekül ellenségei elől?

3	
---	--

3. feladat

Döntsd el az alábbi állítások igazságtartalmát! (igaz vagy hamis)

- A felnőtt állatokra a legnagyobb veszélyt a róka, a hermelin, a görény vagy az uhu jelenti.
- A nyulak túlszaporodása gyakran myxomatózisjárványt eredményez.
- A nyulaktól a fiatal fák kérgeit egész évben védeni kell.
- Ausztráliában a nyulak egész legelőket legeltek a juhok elől.
- A nyúlkolóniákban kialakult a hierarchia, azaz az az állapot, hogy egyes nyulak kedvezőbb helyzetben vannak társaikhoz képest.

5	
---	--

4. feladat

Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

Mi a nyúltársadalom neve?

- a) hierarchia b) territórium c) kolónia

Milyen időjárási viszonyokat nem kedvelek?

- a) esős időt b) nagy hideget c) forróságot

Mennyi ideig gondoskodik az anya a kicsiről?

- a) 3 hétig b) 4 hétig c) 4 hónapig

Miért nehéz a felnőtt nyulak elejtése ellenségeik számára?

- a) mert kiváló a hallás, látása és szaglása is
b) mert gyorsaságban szinte utolérhetetlen
c) mert rejtőzködő színe nehezen észrevehetővé teszi

5	
---	--

5. feladat

Az alábbi szólások szavait összekevertük. Rakj rendet!

bokorból nyulat kiugratja a

.....

- Megtudja a titkát valakinek.
- Megkergeti a nyulat.
- Zaklat másokat.

vele fogathatsz nyulat

.....

Mit jelent?

- Nagyon gyors, még a nyulat is utolérheti.
- Olyan jó kedve van, hogy bármire rá lehet venni.
- Játékos emberre mondják ezt.

4	
---	--

Összesen:

22	
----	--